

The title page features a central text block surrounded by two large figures of men in classical robes, one on each side. The figure on the left holds a scroll with Roman numerals. Below the main text is a circular vignette depicting a scene with several figures, possibly a classroom or a study. The entire page is framed by an ornate border.

De
GEESSSEL
 DER SONDEN:

Vertoonende
*Het Weesen, Oorfaaken,
 Eigenschappen, en de
 Werkingen der Sonden;
 Als ook Middelen tegen
 de selve.*

Door
PETRUM SEUPENIUM
 Bedienaar des Godl: Woords
 t' Amsterdam.

T'AMSTERDAM
 By Hendrik Donker, Boek-verkoper in de Nieuwe brug-steeg. 1651.

OPDRAGTS-BRIEF.

Groot-Achtb. yver en Godsaligheid verwachten. Indien dan uwe Groot-Achtb. sik dit wel laten geval-
len, wy fullen oordeelen onsen tijd nuttelijk besteedt
te hebben. Sullen ook niet nalaaten den Heere aller
Heeren te bidden, dattet hem genaadelijk believe uwer
Groot-Achtb. herten te ontsteeken met eenen vierigen
yver sijnes Huis, dat alle sonden en schanden daar uit
mogen gegeeßelt en verbannen worden: En wy, onder
uw wijs en Godsalig beleid, een stil en geruust leven mo-
gen leiden, vol eerbaarheid en Godsaligheid, Amen.

Gegeven in Amsterdam, den 13. November, 1651.

Uwer Ed: Groot-Achtb.

Onderdaanigste Dienaar

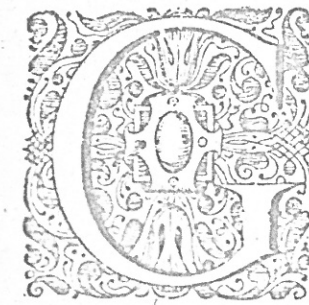
PETRUS LEUPENIUS.

A A N-

A A N S P R A A K,

tot den Bescheidenen

LEESER.

Y siet hier een werk, Godvruchtige
ge Leeser, dat op sijn voorhoofd ge-
schreeven heeft: DE GEESSEL
DER SONDEN; En hoe gy het
meer van binnen besiet, hoe gy beter
sult bekennen, dat de naam met de
zaak overeenkomt; want of wy daar
mede alle sonden niet geheel konnen
uitdrijven uit de Gemeente Gods,
gelijk Christus wel eer de Koopers, en Verkoopers, met
eenen Geessel van touwken, dreef uit den Tempel; (dat
beter is te wenschen, dan te doen) soo wordt u nochtans
daar in getoont, dat de sonden, van wegen haare schand-
lijkheid, wel verdienen uitgegeeßelt te worden, en aan-
geweesen, hoe, en door wat middelen dat mense moet ver-
drijven. Dunkt u dat dit al voor ons gedaan is, en daar-
om die moeyte wel moghten spaaren? het eerste bekennen wy
geern; want daar wordt nu niet geseidt, dat niet geseidt
was te vooren. En hoe soude van een ding niet meermaal
geschreven worden, daar de Schrijf-sucht in dese weetgie-
rige Eeuwe soo vruchtbaar is, en door het behulp van de
edele Drukkerye dagelijks soo veele Boeken aan den dag
brenghet, dattet te verwonderen is, dat de heele wereld
niet met Boeken vervult is: veele nochtans van seer wei-
nige

nige vrucht, en beter datse in de geboorte verlikt waaren, eer sy het licht aanschouwen: wie kan dan quaalijk neemen, dat van verscheidene verscheidentlijk geschreeven wordt, over saaken van grooten gewichte; die dese, en ook de toekomende Eeuwte mogen vorderlijk sijn? Sijn die alle te beschuldigen, soo sullen ook de deftigste dat verwijt niet ontvlieden; daarom kunnen wy ook niet oordeelen dat dese onse moeyte te vergeefs is. Soo verre isst van daar, dat de menigthe van onse voorgangers ons soude doen stil sitten, dat wy door haar voorbeeld geprikkelt worden om haare voetstappen, ten minsten van verren, na te volgen. De selve werkingen komen voort van gelijke oorsaaken; de boosheid van onser voorgangers Eeuwte, heeft haare penne gescherpt tegen de verdorvene seden van dien tijd: Maar indien ooit, soo is nu de tijd gebooren, om met alle maght daar tegen te arbeiden. De vrede, die ons God gunt met onse lichaamljke vianden, roept ons tot den oorlog met de geestlijke, die door den lichaamljken vrede meer gelegenheid hebben om de siele te bestormen. En of het wel prijstlyk is op goede voorwaarden vrede te maaken, selfs met sijne onversoenlijkste vianden; soo isst nochtans niet geoorloft vrede te maaken met den duivel, noch de sonde, daar moeten wy tegen strijden, tot dat wy over de selve heerschen. Hier toe geeven wy u desen Geessel in de hand, welke, (indien gy die wel gebruikt) de sonde soo sal straffen in u selven, datse door Gods genaade niet meer sal heerschen in uwen sterfeljken lichaame. Wy neemen niet voor alle sonden, dat waar een werk van onmogelijken arbeid: maar de meeste, en gemeenste, die ons bekennt sijn, die wy, gelijk als naakt, op het schavott stellen, met alle haare beschuldigingen op haare borst, op dat een iegelijk mag sien, wat sonde dat hy troetelt, en, door het aanschouwen van haare leelijkheid, beweegt worden den Geessel in
de

de hand te neemen, en van hem uit te drijven. Sy volgen elkanderen na den draad, in de tien Geboden voorgespannen, en wy spreken:

I. Van de Sonde in 't gemeen.	Pag. I
II. Van Afgoderye.	24
III. Van Tooverye.	44
IV. Van Geveinstheid.	70
V. Van 't Misbruik van Gods Naam.	96
VI. Van Dobbelen en Speelen.	109
VII. Van Ontheiliginge van den Dagh des HEEREN.	128
VIII. Van Leujigheid.	148
IX. Van Ongehoorsaamheid.	168
X. Van Hoovaerdigheid.	201
XI. Van Nijdigheid.	228
XII. Van Toornigheid.	247
XIII. Van Onkuisheid.	265
XIV. Van Dronkenschap.	287
XV. Van 't Misbruik der Kleedinge.	304
XVI. Van Danzen.	324
XVII. Van Onrechtvaerdigheid.	342
XVIII. Van Overdaadige Maaltijden.	355
XIX. Van Leugenen.	374
XX. Van Gierigheid.	393
	De

Dat is in het gemeen den inhoud, en gelijk als het geheele lichaam van ons werk in sijne volle leden bestaande; wat de uiterlijke gedaante belanght, wy houden doorgaans den selven voet, en een iegelijk Hoofd-stuk wordt op de selve wijze verhandelt; alsoo dat wy van een iegelijke sonde, soo in het gemeen als in het bysonder, beschrijven eerst het Wesen van de selve, daar betoont wordt wat sulck een sonde sy, en datter sulck een sonde sy. Van daar gaan wy voort tot de Oorsaaken; welke ondersocht sijnde, komen wy tot de Eigenschappen: daar op doen wy volgen de Werkingen, en toonen eindlijk wat Middelen datmen daar tegen moet gebruiken. Soo dat wy niet min, noch meer geeven, dan wy in het opschrift belooven. In het verhandelen hebben wy gearbeidt om goed, evenwel bekent, duits te spreekken, met voordacht ons wachtende van uitheemsche woorden, die onse Moederlijke taale wel kan ontbeeren, en van alle, die geen ander taale kennen, niet evenwel verstaan worden. Indien onse spellinge somtijds vreemd schynt te vallen, dat is ook niet onbedachtelijk geschiedt. Wy oordeelen dat ook een saake te wesen, daar bysonderlijk op te letten staat; niet alleen ten aansien van ons, maar ook ten aansien van andere, die begeerig sijn onse taale te leeren. Wy gaan nochtans nergens buiten de gewoonte, of wy meinen op redenen gegrondt te sijn, en sijn noch altijd bereidt het onse te geeven om een beter. Duidt onsen arbeid ten goede, doet daar mede uw voordeel, en indien gy eenige slichtinge ontfanght, geeft God de eer: Den welken toekomt alle lof, eer, en dankbaarheid, tot in alle eeuwigheid, Amen.

D E

D E
G E E S S E L
D E R S O N D E N .

H E T I. H O O F D S T U K .

Van de Sonde in 't gemeen.

Inleidings-

Dat is den verdoemen mensche niet gemeender/dan de sonde/die doch altijd/ en by alle menschen wordt gebonden; want wie kan seggen, ik hebbe mijn herte gesuivert, ik ben rein van sonden, Prov. 20: 9. Maar hoe gemeen datse is/ soos isser nochtans niet dat minder bekent is/ dan deselve: de mensch is doch een bleper en pluimschijker van sijn selven/ hy heeft altijd een groot gevoel van sijn volmaaktheid/ noch kan niet gelooven dat het met hem sulck een verdoemen werk is/ als hem wel geseyd wordt. Daarom isser sterli bewijs/en veel te redenen van nooden/ om hem daar van te overtuigen. Sijnde dan dit het oogmerk van ons werk/ sal het van nooden sijn/ dat wy de saake (gelijk men seide) van het op ophaalen/ ende eerst spreken van de sonde in 't gemeen/ eer dat wy tot de bysondere sonden afdaalen.

Wat sonde sy.

Om te weeten wat de sonde sy/ behooven wy niet te deursoeken de schriften van de wereldwijse/ die

geheele boeken van de seden/ van denugden en ondenugden geschreven hebben; want of sy wel door het kleine licht der nature eeniger maaten hebben konnen sien/ wat eerlijck/ of oneerlijck was/ gelijck Paulus van sijn getuygt/ datse de wet niet hebbende, sijn selven een wet sijn, als die betoonen het werk der wet in haare herten geschreven, haer gewille mede getuigen, en de gedachten sijn onder elkanderen beschuldigende, ende verontschuldigende, Rom. 2: 14. 15. So hebben sy nochtans geen volkomen kennisse daar van gehad/ veel weiniger anderen konnen leeren. Sy hebben dikwijls gedwaalt in haare oordeelen/ quaad heurende dat goed was/en pyssende dat te bestraffen was: lichte sonden hebben sy booz swaare/ en swaare sonden booz lichte gerekent. Sy hebben niet geweeten al wat sonde was/ hoe groot datse was/ wat straffe datse verdiende: Daarom wy geen volkomen bericht dies aangaande in haare boeken sullen konnen vinden. De beste kennisse daar van moet in Gods woord gesocht worden: